

Evaluating the Effect of Rationality in Policymaking on Accountability in Governmental Organizations of East Azerbaijan Province

 Said Mesbah¹ | Ahmad Ali Moghtadarzadeh^{2✉}

1. Department of Management, University of Osveh, Tabriz, Iran E-mail: molazem915@gmail.com
2. Corresponding Author, Associate Prof. Department of Information Science, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: Dr_am54@yahoo.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 18 March 2026

Received in revised form 10 June 2026

Accepted 26 June 2026

Published online 28 June 2026

Keywords:

Rationality, policy-making, accountability, government organizations.

Abstract

Background and Objective:

In recent years, the growing demands of citizens for transparency and accountability have drawn the attention of researchers and policymakers to the quality of the policymaking process in public organizations. One of the key dimensions of this quality is the extent to which decisions are based on rationality and evidence, which can enhance accountability regarding the outcomes and consequences of policies. Accordingly, the present study aims to evaluate the effect of rationality in policymaking on accountability in governmental organizations of East Azerbaijan Province.

Methodology: In terms of nature and content, this study is descriptive-survey and, in terms of purpose, is an applied research. The statistical population includes the employees of governmental organizations in East Azerbaijan Province, totaling 2,800 people. Based on Cochran's formula for a limited population, a sample size of 338 respondents was selected using the available random sampling method. For data description, frequency tables and bar charts were used for demographic variables, and in the analytical section, regression and Kolmogorov-Smirnov tests were applied using SPSS software.

Findings: The results of hypothesis testing revealed that rationality in policymaking has a significant effect on accountability in governmental organizations. Increasing the level of rationality in the policymaking process significantly improves various dimensions of accountability in these organizations.

Conclusion: Enhancing rational and evidence-based approaches in policy decision-making is one of the fundamental prerequisites for improving accountability and strengthening public trust in governmental organizations.

Cite this article: Mesbah, S., & Moghtadarzadeh, A. A. (2026). Evaluating the Effect of Rationality in Policymaking on Accountability in Governmental Organizations of East Azerbaijan Province. *Journal of Management and Social Development (JMSD)*, 1 (2), 1-21.

DOI: <http://doi.org/00000000000000000000>

Publisher: University of Osveh, <https://www.journalmsd.ir>

© "Authors retain the copyright and full publishing rights."

مقدمه

ارائه خدمات با کیفیت و پاسخگویی به نیاز مراجعین در کشورها، مورد تاکید سیاستگذاران است. برای باقی ماندن در عرصه رقابت، شناساندن سازمان به دیگران نیز امری ضروری است (رستگاری مهر و همکاران، ۱۴۰۰). تدوین خط‌مشی‌ها و برنامه‌های راهبردی فرآیندی دشوار، زمان بر و پر چالش است اما اجرای موفقیت‌آمیز و پیاده‌سازی آن‌ها دشوارتر است. در واقع اثرات و پیامدهای یک خط مشی به واسطه اجرای آن به وقوع می‌پیوندد و اجرای نامناسب خط مشی، تمام امیدها را برای رسیدن به اثرات مورد انتظار خط مشی تدوین‌شده از بین می‌برد (قیصری و همکاران، ۱۳۹۸). دولت‌ها در اجرای بسیاری از خط‌مشی‌های عمومی موفق عمل نمی‌کنند. چالش‌ها، موانع و محدودیت‌های بسیاری ممکن است اجرای خط‌مشی‌ها را با اختلال روبرو کند. اما معمولاً هنگامی که مرحله اجرا دچار شکست می‌شود؛ فقط مجریان سرزنش می‌شوند، در حالی که تدوین‌کنندگان خط‌مشی هم نقش زیادی در موفقیت و شکست خط‌مشی‌ها دارند. عدم رعایت عقلانیت در مرحله تدوین خط مشی به وسیله تدوین‌کنندگان می‌تواند به اجرای ناموفق خط‌مشی‌ها منجر شود. که وضعیت رعایت عقلانیت در خط‌مشی‌های مصوب مجلس هفتم شورای اسلامی با وضعیت مطلوب عقلانیت برای اجرای موفق خط‌مشی‌ها تفاوت معنادار دارد (نوری زاده، ۱۴۰۰).

عقلانیت را باید یکی از مفاهیم محوری در علوم اجتماعی و بطور خاص در خط‌مشی‌گذاری دانست. اهمیت آن به عنوان نقطه مرجع فرآیند خط‌مشی‌گذاری منجر به شکل‌گیری طیفی از نظریه‌های متعدد حول آن شده است (امامی و همکاران، ۱۳۹۹). سیاستگذاری در ایران، ضمن موفقیت در برخی عرصه‌ها، برخی دیگر از عرصه‌های جامعه را با بحران مواجه ساخته است؛ یعنی شهروندان با سیاست‌های روبه‌رو هستند که برخلاف آنچه در مرحله تقنین وعده داده شده است؛ عملیاتی و کاربست پیدا کرده است (برزگر و حسین زاده، ۱۳۹۵). با تبلور دوره خردورزی و افزایش آگاهی‌های عمومی شهروندی، انتظار از دولت‌ها نیز دستخوش تحولات زیادی شده است. در این راستا، دانشمندان برای اصلاح نظام اداری و کارآمد ساختن آن روش‌های مختلفی را پیشنهاد کرده‌اند، که از جمله آن، طراحی و اجرای یک نظام پاسخگویی کارآمد است (هاشمیان و همکاران، ۱۳۹۸).

پاسخگویی^۱ یکی از چالش‌هایی است که دولتها امروزه با آن مواجه هستند. امروزه دولتها بایستی نسبت به خط مشی‌ها و اقداماتشان پاسخگو باشند. هر دولتی نیازمند یک سیستم پاسخگو است

و لازمه دموکراسی، داشتن یک سیستم پاسخگویی مناسب است. سازمانهای دولتی، به وسیله مردم و برای مردم ایجاد می‌شوند و می‌بایست در برابر آنها پاسخگو باشند.

رابطه بین دولت و شهروندان، سیستم پاسخگویی را شکل می‌دهد که به موجب آن، سازمانهای دولتی وظایف مربوط را انجام می‌دهند و شهروندان اجازه می‌دهند که این وظایف انجام شوند، مشروط بر اینکه وکیل از حد خود تجاوز نکند و پاسخگو باشد (هیوز، ۱۳۷۷، ۲۸۹). با افزایش آگاهی‌های عمومی شهروندان در جوامع مختلف، انتظارات آنها از سازمانهای دولتی نیز دستخوش تحولات زیادی شده است. شهروندان در سازمانهای دولتی انتظار دارند که اصول اخلاقی، قوانین و مقررات، عدالت و برابری، صرفه جویی در منابع، کارایی در تولید، مشارکت دادن آنها و توانمند کردن ارباب رجوع را بیشتر از گذشته مورد توجه قرار دهند. دانشمندان علوم اداری برای اصلاح نظام اداری و کارآمد ساختن آن روشهای مختلفی را پیشنهاد کرده اند. از جمله مهمترین این روشها، طراحی و اجرای یک نظام پاسخگویی کارآمد است (هابرمان^۱، ۱۹۸۹، ۳۲) در ادبیات واژه های مسئولیت و پاسخگویی اغلب به صورت مترادف به کار می‌رود و تعاریف آنها اختلاف کمی باهم دارد. پاسخگویی تمایل دارد که به واسطه و نظارت بیرونی دلالت داشته باشد درحالیکه مسئولیت تا حد زیادتری به اخلاقیات و نظارت درونی دلالت دارد. مفهوم پاسخگویی همراه با تخصصی کردن نقشها اهمیت پیدا می‌کند. تفکیک وظایف و مشخص شدن نقشها دربرگیرنده این مطلب است که ارزیابی وظایف و کارهای مجزا هم لازم و هم مطلوب به نظرمی رسد. متصدی هر شغل به پیامدهای خوب یا بد وابسته به وظیفه خود از جنبه بیرونی پاسخگو و از جنبه درونی مسئول است (کانستانتینو و همکاران، ۲۰۱۲). اخیراً مفهوم مسئولیت‌پذیری اجتماعی به پاسخ‌گویی اجتماعی تغییر یافته که اشاره به قدرت پاسخ‌گویی سازمان در برابر فشارهای جامعه دارد، زیرا مفهوم پاسخ‌گویی اجتماعی سازمانی شکل راهبردی، سازمانی و اساسی‌تر مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمانی است. در نظریه خدمات عمومی نوین، مدیران دولتی پشتیبان جامعه مدنی و محلی هستند. نظریه خدمات عمومی نوین اجازه می‌دهد تا طیف وسیعی از انتخاب‌های خط‌مشی، مسئولیت‌های اخلاقی و تعهدات مدنی ایجاد و برای مدیران دولتی ضروری گردد. رویکرد خدمات عمومی نوین اشاره به پاسخ‌گویی چند جانبه یا پیچیده دارد که بستری جهت تبیین و شکل‌گیری مفهوم پاسخ‌گویی اجتماعی سازمانی است (احمدی و الوانی، ۱۳۹۴).

در این پژوهش محقق به موضوع ارزیابی اثر عقلانیت در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی پرداخته خواهد شد. سوال آغازین عبارت است از:

^۱ Haberman

^۲ Constantino J, Gruber C.

عقلانیت در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان های دولتی استان آذربایجان شرقی چه تاثیری دارد؟

پیشینه پژوهش

الف- پیشینه نظری

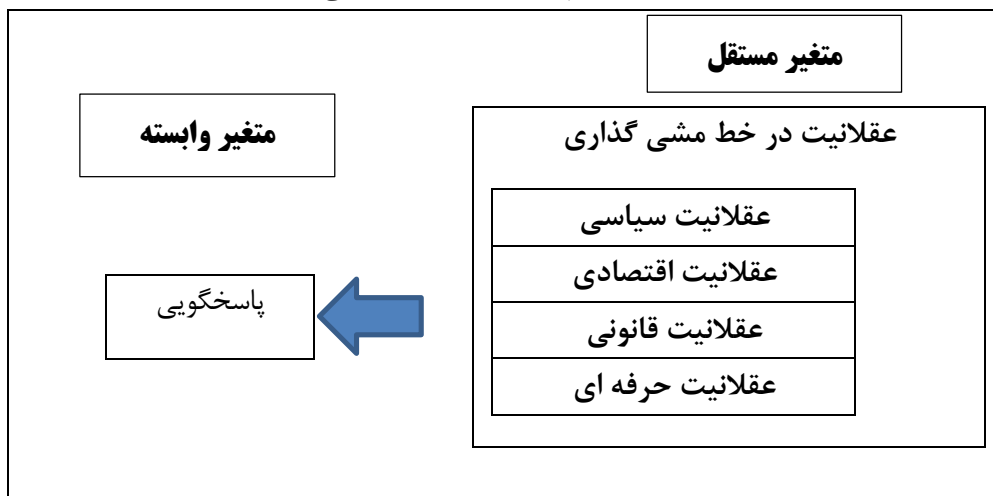
یک سیستم پاسخگویی نوعی مبادله است که طی آن بخشی از قدرت خود را به نحوی که هر یک از طرفین به دیگری نیاز داشته باشد، مبادله می کنند. پاسخگویی از ابزارهای کنترل و نظارت بر قدرت و مقابله با سوء استفاده از قدرت است. بنابراین در همه نظامها، فرآیندها و سازوکارهایی برای اعمال شاخه اجرایی دولت پیش بینی شده است. اگر دولتها پاسخگو نباشند، یکسویه و مستبد و فساد انگیز خواهند شد. لازمه دموکراسی داشتن یک سیستم پاسخگویی مناسب است. سازمانهای دولتی به وسیله مردم و برای مردم ایجاد می شوند و می بایست در برابر آنها پاسخگو باشند (هیوز، ۱۳۷۷، ۲۸۲). فقدان پاسخگویی موجب بی اعتمادی و در بی اعتمادی دموکراسی و شهروندی مفهومی نخواهد داشت.

پاسخگویی مبنای هر جامعه ای است که ادعا می کند، دموکراتیک است. امروزه دستگاههای دولتی با نوعی تعارض و دوگانگی مواجه اند: از یک سو، در مقابل مردمان و سازمانهای ملی خود احساس مسئولیت می کنند و باید در برابر نیازهای آنان پاسخگو باشند و از سوی دیگر، الزامات بین المللی و نیروهای جهانی آنان را وادار به اعمال روشها و شیوههایی می کند که در عمل مغایر خواست و انتظارات شهروندان آنهاست (الوانی، ۱۳۸۲، ۱۷).

پاسخگویی در حال گذر از شکلهای قدیمی مسئولیت به طرف سایر شکلهای، بویژه سیستم های مدیریت کارآمدتر و پاسخگوتر است. هدف اصلی رویکرد مدیریتی پیش از آنکه رعایت قوانین و مقررات باشد، تحقق اهداف، افزایش پاسخگویی به مشتری و بذل توجه به هزینه ها و استفاده از منابع محدود به موثرترین شکل است (هیوز، ۱۳۷۷، ۲۹۴). آموزش و بهسازی منابع انسانی می تواند باعث بقا و دوام یک سازمان و دستیابی به مزایای رقابتی، باشد. اجرای آموزش ضمن خدمت و بهسازی با کیفیت و بر اساس مدل مناسب و متناسب با شرایط هر سازمان، سبب میشود تا هم افراد و هم سازمانها، بتوانند متناسب با تغییرات سازمانی و محیط، به طور موثر فعالیتهاشان را ادامه دهند و بر کارایی خود بیفزایند (میرگلو، ۱۴۰۰). به نظر دنهارت، مشکل اساسی در رابطه بین شهروندان و دولت، بی اعتمادی شهروندان به دولت است و ریشه این بی اعتمادی «کارایی» نیست بلکه «پاسخگویی» است (دنهارت و دلثون، ۲۰۰۰). پیامد پاسخگویی دولت تامین منافع عمومی و اعتماد و اطمینان شهروندان به تصمیم گیرندگان اداری از جمله پیامدهای تغییر در روابط قدرت بین نظام اداری و جامعه از طریق پاسخگویی است. جنبه نوآوری و جدید بودن

تحقیق در این است که اگر چه تحقیقات مختلفی بصورت جزئی نسبت به هر یک از متغیرهای تحقیق انجام یافته است ولی تحقیقات چندانی بطور جامع روی موضوع تحقیق صورت نگرفته است لذا تحقیق حاضر در تلاش است به ارزیابی اثر عقلانیت در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی را مورد مطالعه قرار دهد و نتایج آن را در اولویت‌های قرار دهد.

پس از مطالعه نظریات مختلف درباره مفهوم عقلانیت، در نوشته حاضر تلاش شده است تا بر اساس آرای اسنلن^۱ به پیگیری اهداف پژوهش پرداخته شود و به سؤالات تحقیق پاسخ داده شود. به این ترتیب مفهوم عقلانیت دارای ۴ بعد اقتصادی، سیاسی، قانونی و حرفه‌ای (علمی) است که هر کدام نوعی از عقلانیت را تشکیل می‌دهد. مدل مورد استفاده در این تحقیق براساس بررسی‌های صورت گرفته و مطالعات انجام شده به صورت زیر می‌باشد.

نمودار ۱. مدل مفهومی تحقیق (دانایی فر و همکاران، ۱۳۸۹)

عقلانیت در خط مشی گذاری: عقلانیت در خط‌مشی‌گذاری، سیاست‌هایی که دولت (قوه مجریه، قوه مقننه و قوه قضائیه) تدوین می‌کند متأثر از انواعی از عقلانیت‌هاست. اسنلن (۲۰۰۲: ۲۳۱). از چهار نوع عقلانیت نام می‌برد که سیاست‌های دولت را تحت تأثیر قرار می‌دهند: ۱. عقلانیت اقتصادی، ۲. عقلانیت سیاسی، ۳. عقلانیت قانونی، ۴. عقلانیت حرفه ای .

تعریف واضح و روشنی از مفهوم عقلانیت در دست نیست. هر صاحب نظری برای طرح موضوعی که محور آن عقلانیت است با بیان تعریفی بحث خود را مطرح می‌کند. در این فصل، با اتکا بر

گفته اسلن (۲۰۰۲: ۳۲۴) پاسخگویی احساس مسئولیت، الزام، تعهد و نیاز به توجیه کردن اعمال فرد نسبت به دیگران یا نسبت به خود است (میلز و همکاران، ۲۰۱۷).

ب- پیشینه تجربی

خلاصه‌ای از پیشینه پژوهش‌های انجام شده داخلی و خارجی، در خصوص موضوع پژوهش در جدول ۱ نشان داده است.

جدول (۱) پیشینه تحقیقات انجام شده

مؤلف (سال)	عنوان	نتایج پژوهش
حسن زاده، کبیری، کارگر زنجانی، حق خواه، (۱۴۰۲)	تاثیر نقش عقلانیت در خط مشی گذاری عمومی بر تحقق حقوق عام شهروندی	نتایج پژوهش نشان داد عقلانیت و ابعاد آن (عقلانیت سیاسی، عقلانیت قانونی، عقلانیت فنی یا حرفه ای و عقلانیت اقتصادی) در خط مشی گذاری عمومی بر تحقق حقوق عام شهروندی تاثیر می گذارد. در پایان با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادها برای کاربردی ارائه شده است
سراوانی سلمیمان، کبریایی، رشدی. (۱۴۰۰)	ارزیابی وضعیت پاسخگویی نظام سلامت: یک مطالعه کیفی. پاسخگویی	با مرور و تحلیل مصاحبه ها، تعداد ۶ درون مایه اصلی و ۸۴ زیر طبقه به دست آمد. درون مایه‌های اصلی شامل "طراحی ساختار مناسب برای پاسخگویی"، "در نظر گرفتن متولیان برای پاسخگویی نظام سلامت"، "مدیریت تعریف شده و مستقل برای پاسخگویی"، "پیش بینی واحدهای خارج از نظام سلامت جهت پاسخگویی"، "طراحی الگوی مناسب برای پاسخگویی به صورت مشتری محور"، "استفاده از شاخص و چک لیست برای ارزیابی پاسخگویی نظام سلامت" استخراج شد. در نهایت این مطالعه، شش راهبرد جهت ارزیابی پاسخگویی نظام سلامت شناسایی نمود تا به مدیران و سیاست گذاران پیشنهاد شود، و در زمان برنامه ریزی برای ارزیابی پاسخگویی نظام سلامت این راهبردها مد نظر قرار گیرند.
امامی، علیشیری، سجادیه. (۱۳۹۹)	ارزیابی انتقادی «عقلانیت» در خط‌مشی گذاری عمومی	گستره عقلانیت اگرچه موجب انباشت دانشی خوبی در این زمینه شده است اما نوعی اغتشاش مفهومی را بطن خود به همراه دارد. بمنظور پی جویی ظرفیت‌هایی جهت برون رفت نظری و عملی خط مشی گذاران، از مدل ۴ بعدی ون دی ون استفاده شد. دلالت‌هایی چون « ضرورت تعریف منطق جایابی عقلانیت‌ها»، «بکارگیری اصطلاحات جدید در حوزه عقلانیت»، «بهره گیری از تجربه‌های زیسته خط مشی گذاران عقلانی» و

مؤلف (سال)	عنوان	نتایج پژوهش
		«حرکت به سمت تولید شاخص های عملیاتی» به مثابه نقاطی آغازین جهت ارتقای عقلانیت در پهنه خط مشی گذاری ملی پیشنهاد شده اند.
فتحی، خضری، خانجوانی، شریفی، عبدی (۱۳۹۹)	بررسی وضعیت پاسخ گویی در نظام سلامت	در پی ارزیابی پاسخ گویی در سیستم سلامت، همکاری بیشتر بیماران با اعضای تیم درمان، رضایت از کیفیت خدمات، رضایت از عملکرد پرسنل سلامت ایجاد شد. همچنین بررسی پاسخ گویی در مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت اهمیت بسیار زیادی دارد و در تخصیص منابع و تدوین استراتژی های اصلاحی به مدیریت هر چه بهتر خدمات شایانی می کند. با توجه به وضعیت کنونی پاسخ گویی در مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت و اهمیت آن، تقویت ابعاد دارای نقاط ضعف باید در اولویت کاری مدیران و سیاست گذاران سلامت قرار گیرد.
چین و همکاران ^۱ (۲۰۲۲)	تأثیر حاکمیت خوب بر رضایت مردم از خدمات اداری دولتی در ویتنام	این مطالعه از طریق نظرسنجی مقطعی و با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند (۵۰۰ نفر) انجام شده است. برای اثبات فرضیه ها از روش تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شد. بر اساس یافته های تحقیق، تمامی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته رابطه مثبت و معناداری دارند. نتایج نشان می دهند که حاکمیت خوب در وهله اول تأثیرات مثبت و معناداری بر سطح رضایت مردم ویتنام دارد.
پارک و همکاران ^۲ (۲۰۱۲)	پاسخگویی اجتماعی به عنوان عامل تعیین کننده وفاداری مصرف کننده	نتایج تحلیل مدل سازی معادلات ساختاری نشان می دهد که استانداردهای اخلاقی بالاتر، مصرف کنندگان را به درک این هدایت می نماید که سازمان نسبت به فعالیت های پاسخگویی اجتماعی خود متعهد است. تعهد به پاسخگویی اجتماعی سازمان، موجب رضایت بالاتر و اعتماد به سازمان و خدمات آن می گردد که سپس در نهایت موجب وفادار ماندن مصرف کنندگان می گردد.
کارولاین و سیمونسن ^۳ (۲۰۱۶)	بررسی پاسخگویی اجتماعی از آگاهی تا عمل	این یافته ها حاکی از موثر بودن ارائه گزارش های پاسخگویی اجتماعی در اجرای وظایف اجتماعی کارکنان سازمان ها در قبال نگرانی های زیست محیطی، مدیریت مواد زائد، بازده انرژی و

^۱ Chien, Nguyen Ba, and Nguyen Nghi Thanh.

^۲ Park, E., Ki Joon, K., Sang Jib, K.,

^۳ Carroll, A., Schwartz, M.,

مؤلف (سال)	عنوان	نتایج پژوهش
		توسعه کارکنان، همکاری با موسسات خیریه بوده، هر چند برخی بانک ها به عنوان شعار به آن می نگرند ولی با توجه به چارچوب های ارائه شده توسط گزارش داوطلبانه بین المللی، می شود نتایج مثبت کلی را در سطح جهان مشاهده نمود.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف یک تحقیق کاربردی و از نظر دستیابی به داده ها از نوع تحقیقات توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری شامل کارکنان سازمان های دولتی استان آذربایجان شرقی ۲۸۰۰ نفر می باشد. با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه مورد بررسی برآورد شد. حدود نسبت اطمینان ۰/۹۵ و میزان خطای در نظر گرفته شده برابر با ۰/۰۵ در نظر گرفته شد و از فرمول زیر برای تخمین حجم نمونه استفاده شد:

$$\frac{Nt^2p(1-p)}{Nd^2 + t^2p(1-p)} = \frac{2800 * 1.96^2 * 0.5 * 0.5}{2800 * 0.05^2 + 1.96^2 * 0.5 * 0.5} = 338$$

بنابراین حجم نمونه بدست آمده ۳۳۸ نفر می باشد. برای انتخاب کارکنان مورد مطالعه از روش

نمونه گیری تصادفی استفاده شده تا از قابلیت تعمیم پذیری زیادتری برخوردار می باشد. در این پژوهش برای جمع آوری اطلاعات از هر دو روش میدانی و کتابخانه ای استفاده می شود. در خصوص گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق از روش های کتابخانه ای و در خصوص گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه های پژوهش از روش میدانی استفاده می گردد. ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق در چهارچوب روش میدانی دو پرسشنامه: الف- پرسشنامه استاندارد عقلانیت در خط مشی گذاری (دانایی فر و همکاران، ۱۳۸۹) پرسشنامه دارای ۳۰ سوال که بر اساس مقیاس لیکرت (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) می باشد.

جدول شماره (۲) مولفه های پرسشنامه

متغیرها	سؤالات مربوط به متغیر
عقلانیت سیاسی	۱-۱۲
عقلانیت اقتصادی	۱۳-۱۹
عقلانیت قانونی	۲۰-۲۶
عقلانیت حرفه ای	۲۷-۳۰

ب- پرسشنامه استاندارد پاسخگویی در سازمان های دولتی: پرسشنامه پاسخگویی ذیل که متشکل از ۲۴ سوال و چهار مولفه پاسخگویی سازمانی، پاسخگویی قانونی، پاسخگویی حرفه ای، پاسخگویی

سیاسی می‌باشد. که از پرسشنامه (بوونز، ۲۰۰۵) استفاد گردید. این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت (خیلی کم، ۱؛ کم، ۲؛ متوسط، ۳؛ زیاد، ۴؛ خیلی زیاد، ۵) می‌باشد.

جدول شماره (۳) مولفه های پرسشنامه

سوالیات مربوط	بعد
۱ تا ۷	پاسخگویی سازمانی
۸ تا ۱۴	پاسخگویی قانونی
۱۴ تا ۲۰	پاسخگویی حرفه ای
۲۱ تا ۲۴	پاسخگویی سیاسی

در تحقیق حاضر برای تعیین روایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات از روایی نمادی یا صوری استفاده گردید. برای تعیین قابلیت اعتماد ابزارهای اندازه‌گیری و یا عبارت دیگر برای تعیین پایایی طرح مزبور و پس از حصول اطمینان از روایی ابزار اندازه‌گیری از روش ثبات درونی (آلفای کرانباخ) استفاده شد و پایایی سئوالات از طریق آلفای کرانباخ بشرح جدول زیر حاصل شد.

جدول شماره (۴) مقادیر آلفای کرانباخ برای تعیین پایایی

ردیف	نام متغیر	ضریب آلفای کرانباخ
۱	عقلانیت در خط مشی گذاری	.۸۱
۲	پاسخگویی	.۷۶

در تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش برای توصیف داده‌ها از جدول فراوانی و نمودار ستونی برای متغیرهای جمعیت شناختی استفاده شد. در بخش استنباطی از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای تعیین نرمال یا غیرنرمال بودن توزیع نمونه و از آزمون رگرسیون به منظور تاثیر متغیرها استفاده شد. در بخش آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار SPSS استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

در این بخش ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان بررسی شده است. در مجموع ۳۳۸ تا پرسشنامه جمع آوری گردید که خلاصه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آنها در جدول ۵ مشاهده می‌شود.

جدول (۵) خلاصه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

متغیر	برجسب	فراوانی	درصد فراوانی
تأهل	مجرد	۵۷	۱۶/۸۶
	متأهل	۲۸۱	۸۳/۱۴
جنسیت	مرد	۲۵۹	۷۱/۵۳
	زن	۷۹	۲۸/۴۷
سن	بین ۲۰-۳۰ سال	۲۴	۵/۳۲

۲۴/۵۵	۹۶	بین ۳۰-۴۰ سال	
۴۶/۷۵	۱۳۳	بین ۴۰-۵۰ سال	
۲۳/۳۷	۸۵	بیشتر از ۵۰ سال	
۸/۳۲	۵۱	دیپلم	سطح تحصیل
۱۱/۵۴	۹۶	لیسانس	
۴۵/۸۵	۱۰۵	فوق لیسانس	
۳۷/۲۷	۸۶	دکتری	
۳/۵۵	۱۰	کمتر از ۱۰ سال	سابقه
۵۲/۶۶	۱۸۶	۱۰ تا ۲۰ سال	
۴۳/۷۹	۱۴۲	۲۰ تا ۳۰ سال	

تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌های آماری

برای تحلیل داده‌ها و انتخاب نوع روش آماری ابتدا آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی شرایط لازم، داده‌ها جهت استفاده از روش‌های آمار پارامتریک اجرا گردید و نتایج آزمون نشان داد که داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش شرایط برای استفاده از آمار پارامتریک را دارند.

جدول شماره (۶) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

متغیر - شاخص آماری	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره	p-value
عقلانیت در خط مشی گذاری	۳۳۸	۴۹/۵۹	۳/۷۸	۰/۱۱	۰/۰۰۱
عقلانیت سیاسی	۳۳۸	۳۸/۶۹	۵/۱۹	۰/۱۳	۰/۰۰۱
عقلانیت اقتصادی	۳۳۸	۹/۸۶	۱/۷۰	۰/۱۷	۰/۰۰۱
عقلانیت قانونی	۳۳۸	۲۵/۵۵	۳/۷۹	۰/۱۱	۰/۰۰۱
عقلانیت حرفه ای	۳۳۸	۲۶/۶۹	۳/۰۷	۰/۱۶	۰/۰۰۱
پاسخگویی	۳۳۸	۱۸/۶۲	۲/۰۵	۰/۱۴	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج بدست آمده از جدول شماره ۶، در هر یک از متغیرها سطح معنی داری (p) بدست آمده بزرگتر از سطح معنی داری ۰/۰۵ می باشد فرض نرمال بودن داده‌ها را پذیرفته و می توان برای بررسی فرضیه‌های این متغیرها از روش‌های پارامتریک استفاده می شود. آزمون فرضیه اصلی: عقلانیت در خط‌مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی تأثیر دارد.

برای آزمون تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته این فرضیه از آزمون رگرسیون استفاده شده است.

جدول شماره (۷) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه اصلی

آزمون دوربین - واتسون	خطای استاندارد	ضریب تشخیص تعدیل شده ΔR	ضریب تشخیص (R^2)	R
۱/۸۲	۰/۵۵۶	۰/۱۳۳	۰/۱۳۹	۰/۳۷۳

جدول شماره (۸) تحلیل واریانس فرضیه ۱ مربوط به مدل رگرسیونی بین متغیرها

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	F	سطح اطمینان	سطح معنی داری
رگرسیون	۱	۶/۷۰۳	۶/۷۰۳	۲۱/۶۴۰	۰/۹۵	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۳۷	۴۱/۵۰۹	۰/۳۱۰		نتیجه آزمون: تأیید فرضیه H_1	
کل	۳۳۸	۴۸/۲۱۲	-----			

چنانچه در جدول شماره ۸ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی داری آزمون مربوطه برابر ۰/۰۰۰ می‌باشد، می‌توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰/۰۵ یا سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی دار می‌باشد. با توجه به ضریب تشخیص R^2 که عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر X به تغییرات کل، ۰/۱۳۹ می‌باشد. می‌توان بیان نمود که ۱۳/۹ درصد پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی، توسط تغییرات در عقلانیت در خط مشی گذاری آنان تبیین می‌گردد.

جدول شماره (۹) ضرایب پارامتر فرضیه ۱ مربوط به متغیرهای فرضیه اصلی

عنوان متغیر	β شیب خط	t محاسبه شده	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
عرض از مبدا	۲/۲۸۶	۶/۸۹۸	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1
عقلانیت در خط مشی گذاری	۰/۲۶۹	۴/۶۵۲	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1

بنابراین رابطه ریاضی بین عقلانیت در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی به صورت زیر خواهد بود: $Y = 2/286 + 0/269 X_1$ می‌توان بیان نمود که یک واحد افزایش در عقلانیت در خط مشی گذاری کارکنان باعث ۰/۲۶۹ واحد بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی می‌شود. پس می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی این آزمون از لحاظ آماری معنی دار می‌باشد.

آزمون فرضیه فرعی اول: عقلانیت سیاسی در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی تاثیر دارد.

جدول شماره (۱۰) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی اول

آزمون دوربین - واتسون	خطای استاندارد	ضریب تشخیص تعدیل شده ΔR	ضریب تشخیص (R^2)	R
۱/۷۶	۰/۵۷۶	۰/۰۷۱	۰/۰۷۸	۰/۲۷۹

جدول شماره (۱۱) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی اول

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	F	سطح اطمینان	سطح معنی داری
رگرسیون	۱	۳/۷۴۳	۳/۷۴۳	۱۱/۲۷۸	۰/۹۵	۰/۰۰۱
باقیمانده	۳۳۷	۴۴/۴۷۰	۰/۳۳۲		نتیجه آزمون:	تأیید فرضیه H_1
کل	۳۳۸	۴۸/۲۱۲	-----			

چنانچه در جدول شماره ۱۱ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی‌داری آزمون مربوطه برابر ۰/۰۰۱ می‌باشد، می‌توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰/۰۵ یا سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار می‌باشد. پس فرض H_1 تأیید و فرض H_0 رد می‌گردد. با توجه به ضریب تشخیص R^2 که عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر X به تغییرات کل، ۰/۰۷۸ می‌باشد. می‌توان بیان نمود که ۷/۸ درصد در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی، توسط تغییرات در عقلانیت سیاسی آنان تبیین می‌گردد.

جدول شماره (۱۲) ضرایب پارامتر مربوط به متغیر عقلانیت سیاسی در خط مشی گذاری

عنوان متغیر	β شیب خط	t محاسبه شده	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
عرض از مبدا	۲/۵۶۸	۶/۸۷۰	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1
عقلانیت سیاسی	۰/۲۰۵	۳/۳۵۸	۰/۰۰۱	تأیید فرضیه H_1

بنابراین رابطه ریاضی بین عقلانیت سیاسی در خط مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های

$$Y = 2/568 + 0/205 X_1$$

دولتی استان آذربایجان شرقی به صورت زیر خواهد بود:

می‌توان بیان نمود که یک واحد افزایش در عقلانیت سیاسی باعث ۰/۲۰۵ واحد افزایش در خط مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی می‌شود. پس می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی این آزمون از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد.

آزمون فرضیه فرعی دوم: عقلانیت اقتصادی در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی تاثیر دارد.

جدول شماره (۱۳) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی دوم

آزمون دوربین - واتسون	خطای استاندارد	ضریب تشخیص تعدیل شده ΔR	ضریب تشخیص (R^2)	R
۱/۳۲	۰/۵۶۷	۰/۱۰۰	۰/۱۰۶	۰/۳۲۶

جدول شماره (۱۴) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی دوم

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	F	سطح اطمینان	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۱	۵/۱۳۲	۵/۱۳۲	۱۵/۹۶۴	۰/۹۵	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۳۷	۴۳/۰۸۰	۰/۳۲۱		نتیجه آزمون: تأیید فرضیه H_1	
کل	۳۳۸	۴۸/۲۱۲	-----			

چنانچه در جدول شماره ۱۴ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی‌داری آزمون مربوطه برابر ۰/۰۰۰ می‌باشد، می‌توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰/۰۵ یا سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار می‌باشد. با توجه به ضریب تشخیص R^2 که عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر X به تغییرات کل، ۰/۱۰۶ می‌باشد. می‌توان بیان نمود که ۱۰/۶ درصد در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌ها توسط تغییرات در عقلانیت اقتصادی تبیین می‌گردد.

جدول شماره (۱۵) ضرایب پارامتر مربوط به متغیر بین عقلانیت اقتصادی در خط‌مشی‌گذاری

عنوان متغیر	β شیب خط	t محاسبه شده	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
عرض از مبدا	۲/۲۳۲	۵/۶۰۱	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1
عقلانیت اقتصادی	۰/۲۶۲	۳/۹۶	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1

بنابراین رابطه ریاضی بین عقلانیت اقتصادی در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان -

$$Y = 2/232 + 0/262 X_1$$

می‌توان بیان نمود که یک واحد افزایش در عقلانیت اقتصادی باعث ۰/۲۶۲ واحد افزایش در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی می‌شود. پس می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی این آزمون از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد.

آزمون فرضیه فرعی سوم: عقلانیت قانونی در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان های دولتی استان آذربایجان شرقی تاثیر دارد.

جدول شماره (۱۶) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی سوم

آزمون دوربین - واتسون	خطای استاندارد	ضریب تشخیص تعدیل شده ΔR	ضریب تشخیص (R^2)	R
۱/۸۹	۰/۵۶۱	۰/۱۱۶	۰/۱۲۲	۰/۳۵۰

جدول شماره (۱۷) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی سوم

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	F	سطح اطمینان	سطح معنی داری
رگرسیون	۱	۵/۹۰۱	۵/۹۰۱	۱۸/۶۸۸	۰/۹۵	نتیجه آزمون: تأیید فرضیه H_1
باقیمانده	۳۳۷	۴۲/۳۱۲	۰/۳۱۶			
کل	۳۳۸	۴۸/۲۱۲	-----			

چنانچه در جدول شماره ۱۷ ملاحظه می گردد که سطح معنی داری آزمون مربوطه برابر ۰/۰۰۰ می باشد، می توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰/۰۵ یا سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی دار می باشد. با توجه به ضریب تشخیص R^2 که عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر X به تغییرات کل، ۰/۱۲۲ می باشد. می توان بیان نمود که ۱۲/۲ درصد تغییرات در خط مشی گذاری بر پاسخگویی، توسط تغییرات در بعد عقلانیت قانونی آنان تبیین می گردد.

جدول شماره (۱۸) ضرایب پارامتر مربوط به متغیر بین عقلانیت قانونی در خط مشی گذاری

عنوان متغیر	β شیب خط	t محاسبه شده	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
عرض از مبدا	۲/۸۳۴	۱۲/۲۴۷	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1
عقلانیت قانونی	۰/۱۷۶	۴/۳۲۳	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1

بنابراین رابطه ریاضی بین عقلانیت قانونی در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان های

$$Y = 2/834 + 0/176 X_1$$

دولتی استان آذربایجان شرقی به صورت زیر خواهد بود:

می توان بیان نمود که یک واحد افزایش در عقلانیت قانونی باعث ۰/۱۷۶ واحد افزایش در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان های دولتی استان آذربایجان شرقی می شود. پس می توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی این آزمون از لحاظ آماری معنی دار می باشد.

آزمون فرضیه فرعی چهارم: عقلانیت حرفه‌ای در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی تاثیر دارد.

جدول شماره (۱۹) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی چهارم

آزمون دوربین - واتسون	خطای استاندارد	ضریب تشخیص تعدیل شده ΔR	ضریب تشخیص (R^2)	R
۱/۲۹	۰/۵۷۹	۰/۰۶۰	۰/۰۶۷	۰/۲۵۸

جدول شماره (۲۰) تحلیل واریانس مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای فرضیه فرعی چهارم

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	F	سطح اطمینان	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۱	۳/۲۲۰	۳/۲۲۰	۹/۵۹۰	نتیجه آزمون: تأیید فرضیه H_1	۰/۰۰۲
باقیمانده	۳۳۷	۴۴/۹۹۲	۰/۳۳۶			۰/۹۵
کل	۳۳۸	۴۸/۲۱۲	-----			

چنانچه در جدول شماره ۲۰ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی‌داری آزمون مربوطه برابر ۰/۰۰۲ می‌باشد، می‌توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰/۰۵ یا سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار می‌باشد. با توجه به ضریب تشخیص R^2 که عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر X به تغییرات کل، ۰/۰۶۷ می‌باشد. می‌توان بیان نمود که ۶/۷ درصد تغییرات در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی، توسط تغییرات در بعد عقلانیت حرفه‌ای آنان تبیین می‌گردد.

جدول شماره (۲۱) ضرایب پارامتر مربوط به متغیر بین عقلانیت حرفه‌ای و پاسخگویی

عنوان متغیر	β شیب خط	t محاسبه شده	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
عرض از مبدا	۳/۱۸۶	۱۵/۳۱۳	۰/۰۰۰	تأیید فرضیه H_1
عقلانیت حرفه‌ای	۰/۱۲۴	۳/۰۹۷	۰/۰۰۲	تأیید فرضیه H_1

رابطه بین عقلانیت حرفه‌ای در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی به صورت زیر خواهد بود: $Y = 3/186 + 0/124 X_1$

رگرسیون چندگانه تاثیر عقلانیت در خط‌مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی

جدول شماره (۲۲) نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه

ابعاد	ضرایب ستون B	خطای معیار	ضرایب استاندارد شده
مقدار ثابت	۲/۳۰۴	۰/۴۰۶	-
عقلانیت سیاسی	۰/۰۲۳	۰/۱۰۳	۰/۰۳۱
عقلانیت اقتصادی	۰/۱۳۳	۰/۱۱۱	۰/۱۶۶

عقلانیت قانونی	۰/۱۱۲	۰/۰۵۳	۰/۲۲۳
عقلانیت حرفه ای	۰/۱۰۳	۰/۱۱۸	۰/۱۰۲

برای مقایسه اثرات دو متغیر موجود در مدل رگرسیون بر متغیر وابسته، فقط از ضرایب ستون استاندارد شده استفاده می‌شود، ستون ضرایب ستون استاندارد شده نشان می‌دهد که عقلانیت قانونی دارای بیشترین اثر بر عقلانیت در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی می‌باشد، زیرا به ازای یک واحد تغییر در این متغیر، ۰/۲۲۳ واحد تغییر در متغیر در خط مشی - گذاری بر پاسخگویی در مدیریت دولتی ایجاد می‌شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به نتایج بدست آمده، در هر یک از متغیرها سطح معنی‌داری (P) بدست آمده بزرگتر از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ می‌باشد فرض نرمال بودن داده‌ها را پذیرفته و می‌توان برای بررسی فرضیه‌های این متغیرها از روش‌های پارامتریک استفاده می‌شود. در آزمون فرضیه اصلی سطح معنی‌داری آزمون مربوطه برابر ۰/۰۰۰ می‌باشد، می‌توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰/۰۵ یا سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار می‌باشد. پس فرض H_1 تأیید و فرض H_0 رد می‌گردد. با توجه به ضریب تشخیص R^2 که عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر X به تغییرات کل، ۰/۱۳۹ می‌باشد. می‌توان بیان نمود که ۱۳/۹ درصد پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی، توسط تغییرات در عقلانیت در خط مشی گذاری آنان تبیین می‌گردد. بنابراین عقلانیت در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی تاثیر دارد. در آزمون فرضیه فرعی اول می‌توان بیان نمود که ۷/۸ درصد در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی، توسط تغییرات در عقلانیت سیاسی آنان تبیین می‌گردد. بنابراین عقلانیت سیاسی در خط‌مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی تاثیر دارد. در آزمون فرضیه فرعی دوم: می‌توان بیان نمود که ۱۰/۶ درصد در خط‌مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی توسط تغییرات در عقلانیت اقتصادی آنان تبیین می‌گردد. بنابراین عقلانیت اقتصادی در خط‌مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی تاثیر دارد. در آزمون فرضیه فرعی سوم می‌توان بیان نمود که ۱۲/۲ درصد تغییرات در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی، توسط تغییرات در بعد عقلانیت قانونی آنان تبیین می‌گردد. بنابراین عقلانیت قانونی در خط مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی تاثیر دارد. در آزمون فرضیه فرعی چهارم می‌توان بیان نمود که ۶/۷ درصد تغییرات در خط‌مشی گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی، توسط تغییرات در بعد عقلانیت حرفه ای

آنان تبیین می‌گردد. بنابراین عقلانیت حرفه‌ای در خط مشی‌گذاری بر پاسخگویی در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی تاثیر دارد.

پیشنهادات

پیشنهاد‌های مبتنی بر فرضیه اول تحقیق: توجه به مسائل مربوط به سازمان‌های دولتی و یکپارچگی همکاری و تعاون در سازمان‌های دولتی استان آذربایجان شرقی و در جهت پاسخگویی از سوی مدیران به وعده‌های داده شده عمل شود. رفتار پرسنل اداره با شهروندان محترمانه باشد. همواره پاسخگوی اعمال و رفتار خود باشند. تعهد به ارزش‌های انسانی و اسلامی در رفتار پرسنل تاکید شود. از نامه پراکنی و تشریفات زائد در این اداره جلوگیری شود. پیشنهاد‌های مبتنی بر فرضیه دوم تحقیق: برابری در پیشگاه قانون و جلوگیری از انجام اعمال خود سرانه و اطلاع رسانی بهنگام و به موقع قوانین جدید صورت گیرد. رفع خلاها و مشکلات قانونی در خصوص مسائل شهروندان در این اداره پرداخته شود. از اجرای قوانین پیچیده و تشریفات زاید جلوگیری می‌شود. میزان کنترل و نظارت از طرف مراجع قانونی بر رفتار کارکنان صورت گیرد.

پیشنهاد‌های مبتنی بر فرضیه سوم تحقیق: وجود افراد متخصص در زمینه خط مشی و آموزش کارگزاران و توجه به تجربه‌های مشابه و نحوه کسب آن و توجه به نظریه‌های جامعه‌شناسی سازمان و روان‌شناسی اجتماعی در خصوص عقلانیت حرفه‌ای می‌تواند مفید باشد و همچنین راهنمایی کارکنان برای حل مشکلات اداری شان صورت گیرد. خدمات تعریف شده بطور مناسب ارائه می‌شوند. ارائه خدمات بصورت عادلانه باشد و این اداره موفق به تسهیل و کاهش زمان عملیات اداری شود.

پیشنهاد‌های مبتنی بر فرضیه چهارم تحقیق: تحلیل‌های هزینه / منفعت در عقلانیت اقتصادی و توزیع درآمد حاصل از سازمان‌های دولتی برای کارکنان بر اساس اصول مصوب و همچنین کارکنان در تصمیم‌گیری‌های این اداره در جهت پاسخگویی مشارکت داشته باشند. مدیران این سازمان‌های دولتی سعی کنند به کاهش بوروکراسی و تبعیض اداری تلاش نمایند. برنامه‌های اجرایی این اداره و انتظارات سیاسی جامعه همخوانی و هماهنگی داشته باشد.

قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد می باشد. بر خود لازم میدانم از کلیه اساتید و همکاران و کسانی که در این زمینه همراهی نموده اند، قدردانی و تشکر گردد.

Acknowledgments

This section includes acknowledgments for individuals and institutions that have assisted the researcher in writing the article.

تعارض منافع

نویسنده(گان) اظهار می دارند که هیچ گونه تعارض منافع بالقوه ای در رابطه با انتشار این اثر وجود ندارد. علاوه بر این، مسائل اخلاقی از جمله سرقت ادبی، رضایت آگاهانه، سوء رفتار علمی، جعل و یا تحریف داده ها، انتشار و یا ارسال تکراری و افزونگی، به طور کامل توسط نویسندگان مورد نظارت قرار گرفته است.

Conflict of interest

The author(s) declare no potential conflict of interest regarding the publication of this work. In addition, the ethical issues including plagiarism, informed consent, misconduct, data fabrication and, or falsification, double publication and, or submission, and redundancy have been completely witnessed by the authors.

حمایت مالی

نویسنده(گان) هیچ گونه حمایت مالی برای انجام این پژوهش، نگارش و یا انتشار این مقاله دریافت نکرده اند.

Funding

The author(s) received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

منابع

منابع

- آون هیوز، (۱۳۹۵) مدیریت دولتی نوین، ترجمه: الوانی-خلیلی شورینی-معمارزاده، انتشارات مروارید، چاپ دهم.
- احمدی، کیومرث، الوانی، سیدمهدی، معمارزاده، غلامرضا. (۱۳۹۳). مفهوم پاسخ گویی اجتماعی سازمانی و ضرورت طراحی ساز و کاری جهت ارزیابی آن در بخش دولتی ایران. فصلنامه مدیریت توسعه و تحول، ۱۳۹۲(۱۴)، ۷-۱.
- احمدی، کیومرث، الوانی، مهدی. (۱۳۹۴). جایگاه نظریه خدمات عمومی نوین در تبیین مفهوم پاسخ گویی اجتماعی سازمان های دولتی. فصلنامه سیاستگذاری عمومی، ۱(۲)، ۱۵-۱.
- امامی، سید مجتبی، علیشیری، محمدمهدی، سجادیه، علیرضا. (۱۳۹۹). ارزیابی انتقادی «عقلانیت» در خط مشی گذاری عمومی. فصلنامه سیاستگذاری عمومی، ۶(۳)، ۱۳۰-۱۰۵.
- برزگر، ابراهیم، حسین زاده، صیاد. (۱۳۹۵). بررسی عقلانیت سیاستگذاری عمومی در ایران: مطالعه موردی قانون هدفمند کردن یارانه ها. فصلنامه سیاستگذاری عمومی، ۲(۱)، ۷۹-۵۱.
- حسن زاده، رقیه و کبیری، فیض اله و کارگر زنجانی، علی و حق خواه، داوود، (۱۴۰۲)، تاثیر نقش عقلانیت در خط مشی گذاری عمومی بر تحقق حقوق عام شهروندی، دومین کنگره بین المللی مدیریت، اقتصاد، علوم انسانی و توسعه کسب و کار. تهران.
- دانایی فرد، حسن، الوانی، مهدی، (۱۳۸۸) مقدمه ای بر فلسفه نظریه های مدیریت دولتی، انتشارات صفار-اشراقی، چاپ اول.
- دنهارت، رابرت بی، (۱۳۸۸)، تئوری های سازمان دولتی، ترجمه الوانی-دانایی فرد، انتشارات صفار-اشراقی، چاپ سوم.
- فتحی فرشاد، خضری علی، خانجوانی محمد سعید، شریفی هانیه، عبدی کیانوش (۱۳۹۹). بررسی وضعیت پاسخ گویی در نظام سلامت، یک مطالعه مروری. مجله پژوهش سلامت. ۱۳۹۹؛ ۵ (۳) ۱۵۲-۱۶۱:
- قیصری، فرهاد؛ سلاجقه، سنجر؛ بیگ زاده عباسی، فرزانه؛ شیخی، ایوب (۱۳۹۸) شناخت بازیگران تدوین خط مشی عمومی موثر بر اجرای خط مشی های سلامت نظام اداری. مطالعات مدیریت راهبردی. ۳۸(۲). ۲۰۵-۱۷۵.
- رستگاری مهر، بابک و زاهدی، عاطفه و محبوبی، محمد و اسدی، معصومه و عشافلی، راضیه و ابراهه، علی، (۱۴۰۰)، رابطه پاسخگویی و کیفیت خدمات درمانی و ارتباط آن با پرستیژ سازمانی در بیمارستان های دولتی، فصلنامه ابن سینا، دوره: ۲۳، شماره: ۳.

- میرگلوی بیات، صادق، (۱۴۰۰)، تاثیر دوره های آموزش ضمن خدمت بر بهسازی کارکنان در شرکت بیمه ایران، مورد مطالعه: شهر تهران، اولین کنفرانس بین المللی مهندسی صنایع، مدیریت، اقتصاد و حسابداری. تهران.
- هاشمیان، سیدمحمدحسین، رحمتی، محمدحسین، حمیدی زاده، علی، مرادی، پرستو. (۱۳۹۸). استخراج الگوی جامع برای ارزیابی عملکرد پاسخگویی دولت با روش فزاترکیب. فصلنامه سیاستگذاری عمومی، ۵(۴)، ۲۶۰-۲۴۱.
- نوری زاده، شهرزاد، (۱۴۰۰)، نقش عقلانیت در مرحله تدوین خط مشی گذاری، ششمین کنفرانس بین المللی نوآوری و تحقیق در علوم تربیتی، مدیریت و روانشناسی، تهران.
- دانایی فرد، حسن، ثقفی، عمادالدین، مشبکی، اصغر. (۱۴۰۰). اجرای خط مشی عمومی: بررسی نقش عقلانیت در مرحله تدوین خط مشی. پژوهش های مدیریت در ایران، ۱۴(۴)، ۱۰۶-۷۹.
- Mills JA, Durham J, Packirisamy V. Rehabilitation services in disaster response. Bull World Health Organ.2017;95(2),40-162. DOI: 10.2471/BLT.15.157024 PMID: 28250281.
- Constantino J, Gruber C.(2012) Social responsiveness scale (SRS). Western Psychological Services Torrance, CA.
- Paula Caligiuri, Helen De Cieri, Dana Minbaeva, Alain Verbeke and Angelika Zimmermann (2020) International HRM insights for navigating the COVID-19 pandemic: Implications for future research and practice, Journal of International Business Studies, <https://doi.org/10.1057/s41267-020-00335-9>
- Carroll, A., Schwartz, M., (2016), Corporate Social Responsibility: A Three-Domain Approach, Philosophy Documentation Center. No 13, Pages 503-53
- Park, E., Ki Joon, K., Sang Jib, K., (2017), Corporate Social Responsibility as a Determinant of Consumer Loyalty: An Examination of Ethical Standard, Satisfaction, and Trust, Journal of Business Research 76(2017) 8–13
- Snellen I.; Conciliation of rationalities: The essence of public administration; Administrative Theory & Praxis, Vol. 24, No. 2 , 2002.
- Turner B . S.(ed.); The Cambridge dictionary of sociology; Cambridge University Press, 2006.
- Tenbensen T.; (2002)Assessing the relative merits of policy commitment: is it possible for policy makers to use Rich Language of Rationality?; Administrative Theory & Praxis, Vol. 24, No. 2, 2002 .
- Waldo D.; The study of public administration; New York, Random House, 1955.